

บทที่ 2

ปริทัศน์ผลงานศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ในบทของปริทัศน์ผลงานศึกษาที่เกี่ยวข้องนี้ได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ส่วนคือ ปริทัศน์แบบจำลองเศรษฐกิจมหภาคโดยเน้นในเรื่องของการบริโภคและการออม ส่วนที่ 2 เป็นปริทัศน์แบบจำลองการบริโภค และส่วนสุดท้ายคือ ปริทัศน์แบบจำลองการออม

2.1 ปริทัศน์แบบจำลองเศรษฐกิจมหภาค

Ramangkura (1975) ได้สร้างแบบจำลองเศรษฐกิจมหภาคเพื่อศึกษาลักษณะโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจ และความมีเสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจโดยรวม โดยรวมโดยในส่วนของแบบจำลองการบริโภคภาคเอกชนได้กำหนดให้การบริโภคขึ้นอยู่กับการบริโภคในช่วงเวลาที่ผ่านมาและรายได้สุทธิเฉลี่ยต่อหัว ทำการศึกษาโดยใช้วิธี two stage least square (2SLS) และแก้ปัญหา multicollinearity ระหว่างตัวแปรกำหนดล่วงหน้าโดยใช้ principal components ของตัวแปรกำหนดล่วงหน้าทุกตัวในขั้นแรก เพื่อทำการประมาณค่าเฉลี่ยของตัวแปรตามที่มีเงื่อนไขให้ตัวแปรอิสระคงที่ จากนั้นจึงทำการทดสอบความสามารถในการพยากรณ์ของแบบจำลอง โดยใช้ Gauss-Seidel algorithm และได้ทำ simulation ในช่วงปี ค.ศ.1953-1969

ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมของแบบจำลองรวมทั้งสมการการบริโภคของภาคเอกชนเป็นที่น่าพอใจยกเว้นในบางสมการ เช่น สมการการส่งออกข้าว การส่งออกยางที่ให้ผลการพยากรณ์ไม่ดีนักเนื่องจากการเพิ่มขึ้นหรือลดลงอย่างมากในการส่งออกในบางปี นอกจากนี้มีข้อจำกัดในเรื่องของข้อมูล

Chaipravat, Meesook and Garnjarerndee (1977) ทำการศึกษาแบบจำลองเศรษฐกิจมหภาคของประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลกระทบเชิงปริมาณที่เป็นไปได้ของนโยบายเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงในเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยกำหนดให้การบริโภคของภาคเอกชนขึ้นอยู่กับ รายได้ที่ใช้จ่ายได้จริง อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ และอัตราเงินเฟ้อ ส่วนตัวแปรที่ทำการศึกษาผลกระทบทางด้านนโยบายมี 6 ตัวแปร ได้แก่ อัตราเงินสดสำรองขั้นต่ำของธนาคารพาณิชย์ อัตราดอกเบี้ยเงินฝากสูงสุดของธนาคารพาณิชย์ ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของ

รัฐบาล ภาษีทางตรงของครัวเรือน อัตราดอกเบี้ยของพันธบัตรรัฐบาล และอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา ระหว่างประเทศ ทำการศึกษาโดยใช้วิธี simulation ซึ่งผลการศึกษาพบว่า มีผลกระทบจากตัวแปร ทางนโยบายทั้ง 6 ตัวแปรต่อภาคการผลิตและภาคการเงิน การลดผลกระทบของตัวแปรทาง นโยบายจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวแปรตามทั้ง 20 ตัว เช่น ผลผลิตมวลรวมประชาชาติ การจ้างงานภายในประเทศ ราคาสินค้า การบริโภคและการลงทุนของภาคเอกชน การนำเข้า- การส่งออกสินค้าและบริการ ระดับอัตราดอกเบี้ย และตัวแปรทางการเงินอื่นๆ

Itharattana (1981) ได้สร้างแบบจำลองเศรษฐกิจมหภาคสำหรับประเทศไทย เพื่ออธิบาย ลักษณะระบบเศรษฐกิจไทย และได้หาผลกระทบของข้อเสนอโยบายทางเลือก โดยเน้นทางด้าน การเพิ่มขึ้นของการผลิตและรายได้ในภาคเกษตรเป็นพิเศษ โดยกำหนดให้การบริโภคภาคเอกชน ขึ้นอยู่กับรายได้ที่ใช้จ่ายได้จริง การบริโภคในอดีต และดัชนีราคาเปรียบเทียบ แบบจำลองที่ใช้ใน การศึกษามีลักษณะเป็น linear in parameter และ nonlinear in variable ในการศึกษาเป็นการศึกษา ระยะสั้นใช้ข้อมูลในช่วงปี ค.ศ.1963-1978 ยกเว้นการศึกษาผลตอบแทนของการจ้างงานจะใช้ข้อมูล ในช่วงปี ค.ศ.1967-1978 ทำการศึกษาโดยใช้วิธี two-stage principal component (2SPC) ใน การประมาณค่าสัมประสิทธิ์ และได้ทำ simulation ตามวิธีของ Gauss-Seidel algorithm procedure

ผลของการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมแล้วแบบจำลองนี้เป็นที่น่าพอใจ ยกเว้นในบางสมการ ที่เมื่อทำ simulation แล้วมีค่าความคาดเคลื่อนมาก เช่น สมการการเคลื่อนย้ายทุนระหว่างประเทศ ของเอกชนสุทธิ และสมการรายได้จากภาษี เป็นต้น ข้อจำกัดในการศึกษา คือ ความแตกต่างทาง โครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศไทยกับประเทศที่พัฒนาแล้ว ทำให้มีปัญหาในเรื่องการปรับเทคนิค แบบจำลอง โครงสร้างของประเทศที่พัฒนาแล้วให้เหมาะสมกับประเทศไทย และข้อจำกัดในการ ขาดข้อมูลอนุกรมเวลา ทำให้ไม่สามารถสร้างแบบจำลองได้ละเอียดนักในภาคการลงทุน ภาค การกระจายรายได้ และสมการดุลการชำระเงิน นอกจากนี้ จากการใช้ข้อมูลแบบอนุกรมเวลาในช่วง เวลาที่สั้น ทำให้ตัวพารามิเตอร์ที่ประมาณ ได้อยู่ภายใต้ข้อจำกัดของข้อมูลที่มีจำนวนน้อย และจะมี specification error ส่วนผลของความสามารถในการพยากรณ์ของสมการดุลการชำระเงินที่พบว่า มี ความสามารถในการพยากรณ์ต่ำนั้น อาจเป็นเพราะรูปแบบสมการซึ่งถ้ามีการปรับเปลี่ยนรูปแบบ ของการกำหนดอื่นๆ อาจให้ผลที่ดีขึ้น

สุชาติ ธาดาธำรงเวช (2527) ได้สร้างแบบจำลองเศรษฐกิจมหภาคที่มีคุณภาพโดยทั่วไป สำหรับประเทศไทย เพื่อสร้างและประมาณค่าแบบจำลองเศรษฐกิจมหภาคให้สามารถใช้อธิบาย ความเจริญเติบโต พัฒนาการทางเศรษฐกิจของประเทศไทย ประมาณค่าของ structural parameters

หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหลักทางเศรษฐกิจ จำนวนผลทวิของการเปลี่ยนแปลงนโยบายเฉพาะอย่างของรัฐบาลและการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรภายนอก ทำการพยากรณ์โดยมีเงื่อนไขทดสอบผลของนโยบายและสร้างแนวทางในการวางนโยบายเศรษฐกิจในระดับมหภาค แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษานี้มีลักษณะสำคัญ คือ เป็นแบบจำลองแบบพหุภาคซึ่งแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างภาคการเกษตรและภาคนอกเกษตร ส่วนสมการการบริโภคของเอกชนได้กำหนดให้ขึ้นอยู่กับการบริโภคในช่วงเวลาที่ผ่านมา สัดส่วนของดัชนีราคา และรายได้ที่ใช้จ่ายได้จริงเฉลี่ยต่อหัว สมการการออมของบริษัทได้กำหนดให้ขึ้นอยู่กับกำไรเบื้องต้นของบริษัทที่หักภาษีเงินได้ของบริษัทแล้ว วิธีที่ใช้ในการศึกษา คือ simultaneous equation methods โดยใช้ส่วนหนึ่งของ principal components ซึ่งหาจากตัวแปรที่กำหนดล่วงหน้าทั้งหมดของแบบจำลอง ส่วนสมการ recursive determination หรือสมการที่มีตัวแปรที่ถูกกำหนดล่วงหน้าอยู่ทางขวามือจะถูกประมาณค่าโดยวิธี OLS หรือวิธี Cochrane-Orcutt (C-O) แล้วแต่ว่าวิธีใดจะเหมาะสม และเมื่อเกิดปัญหา serial correlation ในระบบสมการจะใช้วิธี F2SLS ซึ่งก็คือ two state least square ที่ใช้ principal components (เป็นวิธีการของ Fair) จากนั้นทำการทดสอบแบบจำลองโดยการทำ simulation ในรูปแบบพลวัตด้วยวิธีการของ Gauss-Seidel โดยใช้โปรแกรม time series processor (TSP) แล้วจึงทำการแก้สมการทั้งระบบ และการทดสอบความสามารถในการพยากรณ์โดยการทำ simulation ไปในอดีตในช่วงปี พ.ศ.2506-2521 และทดสอบความสามารถในการพยากรณ์ของแบบจำลอง 3 วิธี คือ root-mean-square error (RMSE), mean absolute error (MAE) และ Theil's inequality coefficient (U)

ผลการศึกษาพบว่า การทำ simulation เป็นที่น่าพอใจ ยกเว้นบางช่วงที่ความแม่นยำในการพยากรณ์ลดลง เนื่องมาจากปัญหาทางด้านสงคราม ราคาน้ำมันโลก การเมือง และจากการที่แบบจำลองมีข้อจำกัดบางอย่างเพื่อให้เกิดคุณสมบัติของดุลยภาพในระยะยาวจึงมีผลทำให้การพยากรณ์ในระยะสั้นไม่แม่นยำมากนักแต่ในระยะปานกลางสามารถใช้พยากรณ์ได้ดี ส่วนผลการพยากรณ์ทิศทางของการเปลี่ยนแปลงพบว่า ตัวแปรส่วนใหญ่ให้ผลการพยากรณ์ที่ดี สำหรับการทดสอบความความมีเสถียรภาพพบว่า แบบจำลองมีเสถียรภาพแต่ข้อจำกัดของแบบจำลอง คือ การขาดข้อมูลทางอนุกรมเวลาสำหรับผลผลิตรวมและปัจจัยขั้นกลาง

พอล ไชคิงการ (2530) ทำการสร้างแบบจำลองเศรษฐกิจมหภาคเพื่อใช้ในการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจสำหรับประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลในช่วงปี พ.ศ.2513-2528 โดยกำหนดให้สมการการบริโภคขึ้นอยู่กับ อุปสงค์การบริโภคภาคเอกชนในเวลาที่ผ่านมา อุปสงค์การบริโภคภาครัฐบาล ผลิตภัณฑ์รวมภายในประเทศและอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของธนาคารพาณิชย์ ทำการประมาณค่าสมการ

พฤติกรรมด้วยวิธี two state least square และทดสอบความสามารถในการทำนายของแบบจำลองด้วยการทำ static-simulation โดยใช้โปรแกรม TSP (time series program)

ผลการวิเคราะห์พบว่าในแต่ละสมการของแบบจำลองส่วนใหญ่มีลักษณะที่สอดคล้องตามทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ และมีบางส่วนที่สอดคล้องกับความเป็นจริงแม้จะไม่สอดคล้องกับทฤษฎีก็ตาม ส่วนผลที่ได้จากการทำ static-simulation ในแบบจำลองนี้ปรากฏว่า ผลยังไม่เป็นที่น่าพอใจ เพราะได้ผลการวิเคราะห์ที่ไม่สมบูรณ์มีเพียงบางตัวแปรเท่านั้นที่ใช้ได้ คือ รายรับของรัฐบาลและระดับราคาทั่วไป สาเหตุที่ได้ผลของการทำ static-simulation ไม่สมบูรณ์เนื่องจากความบกพร่องในการสร้างแบบจำลองซึ่งมีสมการพฤติกรรมเพียง 7 สมการและเป็นตัวแปรทางด้านอุปสงค์เป็นส่วนใหญ่จึงทำให้แบบจำลองไม่สมบูรณ์และไม่ครอบคลุมในด้านอื่นๆ

Nijathaworn (1987) ได้สร้างแบบจำลองเศรษฐกิจสำหรับประเทศไทย เพื่ออธิบายถึงลักษณะของระบบเศรษฐกิจไทย และหาความสมดุลของระบบเศรษฐกิจไทย รวมทั้งยังพิจารณาถึงการกำหนดแบบจำลองที่สร้างขึ้นให้สอดคล้องตรงกับรูปแบบหลักของ link system และกำหนดให้สมการการบริโภคของเอกชนขึ้นอยู่กับรายได้ที่ใช้จ่ายได้จริง ค่าใช้จ่ายในการบริโภคในช่วงเวลาที่ผ่านมา คำนีราคา และหุ้นของภาคเอกชน ในการศึกษาได้ใช้ input-output model ในการหามูลค่าเพิ่มของแต่ละกิจกรรม และใช้ Keynesian demand model ในการอธิบายการบริโภค และค่าใช้จ่ายต่างๆ ใช้ลักษณะพลวัตในการศึกษา 2 เรื่อง คือ 1) ใช้ dynamic accumulation ในการศึกษา productive capital stock ผ่าน investment และ 2) ใช้ในการสร้างราคาคาดหวัง และได้ทำการศึกษาโดยใช้วิธี ordinary least square ในการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่างในช่วงปี ค.ศ.1970-1985 ใช้ตาราง input-output ปี ค.ศ.1980 ในการหาค่าสัมประสิทธิ์ของสมการ input-output สมการภาษีทางอ้อม และสมการราคา โดยให้ราคาปี ค.ศ.1980 เป็นราคาปีฐานสำหรับตัวแปรที่แท้จริงทั้งหมด และทำการแก้ปัญหาลักษณะพลวัต สำหรับช่วงปี ค.ศ.1972-1985 โดยใช้ Gauss-Siedel technique

ผลการศึกษาพบว่า สามารถหาค่าตัวแปรต่างๆ ได้แต่ยังคงมีความคลาดเคลื่อนในส่วนของการทำ simulation ในบางสมการโดยเฉพาะสมการในภาคการเงิน เช่น สมการดุลการชำระเงิน สมการฐานเงิน ข้อจำกัดของการศึกษา คือ การใช้ข้อมูลเพียง 15 ปี ซึ่งน้อยเกินไป

ไพโรจน์ อารีประเสริฐ (2531) ได้สร้างแบบจำลองเศรษฐกิจมหภาคของประเทศไทย เพื่อทำการประเมินผลกระทบด้านนโยบาย และความยืดหยุ่นของเงินการคลังต่อตัวแปรที่สำคัญทางเศรษฐกิจในระดับมหภาคทั้งในระยะสั้นและระยะยาว และได้กำหนดให้การบริโภคของภาคเอกชน

ขึ้นอยู่กับกรบริโภคของภาคเอกชนที่แท้จริงในช่วงเวลาที่ผ่านมา การเปลี่ยนแปลงดัชนีราคาสินค้า รายได้สุทธิหลังจากหักภาษีแล้วในเวลาที่ผ่านมา แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษานี้เป็นแบบจำลอง ระยะสั้นใช้ข้อมูลรายไตรมาสช่วงปี พ.ศ.2513-2527 ทำการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรใน แบบจำลองด้วยวิธี two stage least squares ประกอบกับวิธี ordinary least squares และทำการ พิจารณาความสามารถในการพยากรณ์ของแต่ละสมการ โดยใช้ค่าสถิติ R-square, t-test, F-test และ Durbin-Watson statistic (DW) และตรวจสอบเครื่องหมายของตัวแปรนั้นๆ นอกจากนี้ได้ทำการ ทดสอบความสามารถในการพยากรณ์แบบจำลองทั้งระบบจากดัชนี Theil's inequality coefficient (U), bias proportion (U^M), variance proportion (U^V) และ covariance proportion (U^C)

ผลการศึกษาพบว่า ค่าสถิติส่วนใหญ่ตลอดจนเครื่องหมายของตัวแปรในทุกสมการ และ ตัวดัชนีที่คำนวณได้สามารถยืนยันได้ในระดับหนึ่งว่าแบบจำลองที่สร้างขึ้นนี้สามารถนำไปใช้ในการ พยากรณ์ได้ดี และพบว่านโยบายการเงิน ได้แก่ นโยบายอัตราดอกเบี้ยมาตรฐานและนโยบาย อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ กับนโยบายการคลัง ได้แก่ นโยบายอัตราภาษีทางอ้อมเฉลี่ย ของภาคนอกการเกษตร นโยบายอัตราภาษีสินค้านำเข้าประเภทวัตถุดิบ และนโยบายอัตราภาษี สินค้านำเข้าประเภททุนและเครื่องจักร มีผลต่อตัวแปรที่สำคัญทางเศรษฐกิจในระดับมหภาคอย่าง เป็นเหตุเป็นผลตามหลักทฤษฎีและสอดคล้องกับความเป็นจริง ส่วนทางด้านค่าความยืดหยุ่นพบว่า นโยบายการคลังมีประสิทธิภาพมากกว่านโยบายการเงินทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยค่าความ ยืดหยุ่นในระยะสั้นจะมีค่าน้อยกว่าในระยะยาว ทำให้ นโยบายการเงินการคลังไม่สามารถแก้ปัญหา เศรษฐกิจได้ในทันที และค่าความยืดหยุ่นส่วนใหญ่มีค่าน้อยกว่าหนึ่งแสดงว่า นโยบายการเงินการ คลังมีประสิทธิภาพต่ำจำเป็นที่จะต้องใช้หลายๆ มาตรการพร้อมๆ กัน ในการศึกษานี้มีโครงสร้าง ของแบบจำลองในภาคเศรษฐกิจจริงค่อนข้างจะสมบูรณ์ แต่ในภาคการเงินโครงสร้างยังไม่ละเอียด นัก และในการศึกษาความยืดหยุ่นใช้ปี พ.ศ.2518 เป็นปีฐานซึ่งความจริงแล้วแบบจำลองเป็นแบบ nonlinear จะมีความยืดหยุ่นไม่คงที่จึงไม่ควรที่จะใช้ปี พ.ศ.2518 เพียงปีเดียวเป็นปีฐาน

ภานุพงศ์ นิธิประภา, ทวีวรรณ ทิทธิเดช และจิราภา อินทิแสง (2541) ได้สร้างแบบจำลอง พยากรณ์สถานะเศรษฐกิจระยะสั้น และได้ทำการกระจายข้อมูลรายปีให้เป็นรายไตรมาส โดยอาศัย ข้อมูลปี พ.ศ.2530-2539 ซึ่งได้กระจายข้อมูลทั้งทางด้านรายจ่ายและทางด้านการผลิต โดยด้านราย จ่ายประกอบด้วยกรบริโภคของภาคเอกชนและภาครัฐบาล การลงทุนของภาคเอกชนและภาครัฐ บาล การส่งออกสินค้าและบริการ การนำเข้าสินค้าและบริการ การเปลี่ยนแปลงสินค้าคงเหลือ และ ความคลาดเคลื่อนทางสถิติ ส่วนด้านการผลิตแบ่งออกเป็น 8 สาขา คือ สาขาการเกษตร สาขาการใช้

ไฟฟ้าและประปา สาขาก่อสร้าง สาขาหัตถอุตสาหกรรม สาขาการธนาคาร สาขาการประกันภัยและ อสังหาริมทรัพย์ สาขาบริการ สาขาการค้าส่งและการค้าปลีก และสาขาการผลิตอื่นๆ

ในการสร้างข้อมูลรายไตรมาสที่ใช้เมตริกคุณกระจาย ซึ่งได้มาจากการแก้สมการทาง คณิตศาสตร์ที่ทำให้ผลต่างกำลังสองของข้อมูลในแต่ละไตรมาสของปีที่ติดกันมีค่าน้อยที่สุด โดย ผลรวมของข้อมูลรายไตรมาสที่ได้ทำการกระจายมีค่าเท่ากับข้อมูลรายปีเมื่อสร้างข้อมูลรายไตรมาส แล้ว ได้หาเครื่องชี้ที่เกี่ยวข้อกับส่วนประกอบรายได้ประชาชาติและมีการจัดเก็บเป็นรายไตรมาส เพื่อนำมาประมาณค่าสัมประสิทธิ์รายปีจากสมการถดถอย จากนั้นจึงใช้ความสัมพันธ์ที่ได้ปรับข้อมูล รายไตรมาสที่ได้มาจากการกระจายโดยวิธีการทางคณิตศาสตร์

ผลการศึกษาพบว่า ผลการพยากรณ์แตกต่างไปจากที่คาดการณ์ไว้เนื่องจากข้อสมมติฐาน ของตัวแปรอิสระแตกต่างกัน ซึ่งจำเป็นต้องสมมติตัวแปรอิสระมากกว่า 20 ตัว และทำการพยากรณ์ ล่วงหน้า 8 ไตรมาส นอกจากนี้ในการกระจายข้อมูลให้เป็นรายไตรมาสได้อ้างอิงความสัมพันธ์ เครื่องชี้กับตัวแปรที่เป็นรายปี ทำให้ข้อมูลรายไตรมาสที่เป็นปีฐานแตกต่างกัน แต่ผลรวมรายปีจาก การประมาณการทั้งในรูปราคาคงที่และราคาปัจจุบันในปี พ.ศ.2531 มีค่าเท่ากัน และในบางกรณีตัว แปรตามเกิดความสัมพันธ์กันเองทำให้เครื่องหมายของสัมประสิทธิ์ที่ได้ไม่ตรงกับทฤษฎีและหาก นำตัวแปรดังกล่าวออกจะทำให้ผลโดยรวมผิดพลาดมากขึ้น ดังนั้นจึงต้องคงตัวแปรนั้นๆ ไว้ เช่น ในสมการอัตราดอกเบี้ยภายในประเทศ

จากงานวิจัยที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่าแบบจำลองต่างๆ มีทั้งข้อดีและข้อเสียแตกต่างกัน ไปเนื่องจากข้อจำกัดและความสนใจของผู้วิจัยแต่ละคน อีกทั้งเทคนิคและวิธีการศึกษาใหม่ๆ ที่ใช้ ในการประมาณและจัดการข้อมูลทำให้การพยากรณ์มีความแม่นยำมากขึ้น งานวิจัยฉบับนี้จึงได้ สร้างแบบจำลองโดยนำข้อเสียของงานวิจัยที่กล่าวมาแล้วข้างต้นมาปรับปรุงและใช้เทคนิควิธีการ ใหม่ๆ ในการวิเคราะห์เพื่อให้ได้ผลการพยากรณ์ที่ดียิ่งขึ้น

2.2 ปรัชญาแบบจำลองการบริโภค

กาญจณี พลจันทร์ และสุวรรณ วัฒนจิตต์ (2525) ได้ทำการศึกษารูปแบบของการอุปโภค บริโภคในประเทศไทยปี พ.ศ.2518-2519 ในการศึกษาได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ส่วน คือ ในส่วน แรกทำการศึกษาถึงสัดส่วนของการบริโภคสินค้าต่างๆ ทั้งหมด 12 หมวดต่อรายได้ โดยพิจารณา จากค่าร้อยละของค่าใช้จ่ายในหมวดสินค้าต่างๆ ต่อรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือนเฉลี่ย ทำการ ศึกษาโดยแบ่งพื้นที่ออกตามภาค (ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้

กรุงเทพมหานคร) ตามเขต (ได้แก่ เขตเทศบาล เขตสุขาภิบาล ระดับหมู่บ้าน) และตามระดับของรายได้ เพื่อให้ทราบถึงรูปแบบการอุปโภคบริโภคสินค้าของครัวเรือน และความจำเป็นในการบริโภคสินค้าเหล่านั้น สำหรับส่วนที่สองได้ศึกษาสมการการบริโภค เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับการใช้จ่ายอุปโภคบริโภค จากวิธี regression analysis พิจารณาตามภาค เขต ระดับรายได้ และสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม (ได้แก่ เกษตรกรที่มีที่ดินเป็นของตนเอง เกษตรกรที่เช่าที่ดิน ผู้ประกอบอาชีพอิสระ ผู้ประกอบการที่มีใช้เกษตรกร ผู้มีอาชีพรับจ้าง)

ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการบริโภคของคนไทยได้ให้ความสำคัญกับการบริโภคหมวดอาหาร เครื่องอุปโภคบริโภค ที่อยู่อาศัย การคมนาคมขนส่ง และเสื้อผ้า ตามลำดับมากกว่าหมวดอื่นๆ แสดงให้เห็นว่ารายได้ที่มีอยู่นั้น ได้ใช้ในการซื้อสินค้าที่จำเป็นต่อการครองชีพ ส่วนการพิจารณาในสมการการบริโภคพบว่า รายได้มีความสัมพันธ์กับการใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค น้อยมาก ค่าความโน้มเอียงในการบริโภคหน่วยสุดท้ายมีค่าค่อนข้างต่ำ ในขณะที่ค่าใช้จ่าย ณ ระดับรายได้สูงมีค่าสูงเป็นส่วนใหญ่ และในบางครั้งมีค่าติดลบหมายถึงรายได้ส่วนใหญ่ได้ใช้เพื่อการยังชีพ ในรายภาคพบว่ากรุงเทพมหานครรายได้มีผลต่อการบริโภคมากที่สุดคือมีค่าความโน้มเอียงในการบริโภคหน่วยสุดท้ายมากที่สุด รองมาคือภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้และภาคเหนือตามลำดับ ส่วนในการพิจารณาตามสถานภาพทางเศรษฐกิจพบว่า ผู้ประกอบการที่มีใช้เกษตรกรมีรายจ่ายในการอุปโภคบริโภคสูงที่สุด ส่วนผู้มีอาชีพรับจ้างจะมีรายจ่ายในการอุปโภคบริโภคต่ำสุด สรุปได้ว่าสถานภาพทางเศรษฐกิจเป็นตัวแปรสำคัญต่อความสามารถในการบริโภค ผู้ที่มีรายได้สูงจะมีความสามารถในการบริโภคได้มากกว่าผู้ที่มีรายได้ต่ำ อย่างไรก็ตามในการศึกษามีข้อจำกัดของสมการที่ใช้เพราะในความเป็นจริงแล้วรูปแบบการอุปโภคบริโภคไม่ได้กำหนดจากรายได้เพียงอย่างเดียว ควรที่จะนำตัวแปรอื่นๆ ทางสังคมมาร่วมวิเคราะห์ด้วย

ประทุมพร สุชาติพันธ์ (2525) ได้ทำการวิเคราะห์พฤติกรรมการบริโภคในประเทศไทย เพื่อศึกษาถึงลักษณะ โดยทั่วไปของการบริโภค และความสัมพันธ์ระหว่างการบริโภคกับปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการบริโภคตามทฤษฎีการบริโภคของ Keynes ทฤษฎีการบริโภคของ Smithies ทฤษฎีรายได้เปรียบเทียบของ Duesenberry ทฤษฎีรายได้ถาวรของ Friedman ทฤษฎีรายได้ถาวรซึ่งปรับปรุงโดย Evans และทฤษฎีวัฏจักรชีวิตของ Ando และ Modigliani ในการศึกษาได้ใช้ข้อมูลทฤษฎีแบบอนุกรมเวลาช่วงปี พ.ศ.2503-2522 ทำการวิเคราะห์โดยใช้ทั้งตารางข้อมูลทฤษฎีและใช้การวิเคราะห์โดย regression analysis คำนวณหาค่าความโน้มเอียงในการบริโภคเฉลี่ย ค่าความโน้มเอียงในการบริโภคหน่วยสุดท้าย และค่าความยืดหยุ่นของการบริโภคเมื่อคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ

รวมทั้งทำการพยากรณ์ค่าความโน้มเอียงในการบริโภคเฉลี่ยและค่าความโน้มเอียงในการบริโภคหน่วยสุดท้ายในช่วงปี พ.ศ.2523-2527 ของแบบจำลองการบริโภคตามสมมติฐานในทฤษฎีต่างๆ

ผลการวิเคราะห์พบว่าเมื่อพิจารณาการบริโภคตามประเภทของการบริโภคอาหารเป็นประเภทของการบริโภคที่มีสัดส่วนสูงสุด รองลงมา คือ เครื่องนุ่งห่ม การคมนาคมและขนส่ง การพักผ่อนและบันเทิง การรักษาพยาบาล เครื่องดื่ม ยาสูบ ค่าเช่าบ้านเชื้อเพลิงและแสงสว่าง เครื่องตกแต่งบ้าน กิจการในบ้านและบริการเบ็ดเตล็ดตามลำดับ ส่วนของการพิจารณาการบริโภคตามชนิดของสินค้า พบว่าสินค้าไม่คงทนมีสัดส่วนในการบริโภคสูงสุด รองลงมา คือ การบริการและสินค้าคงทน ตามลำดับ และในการศึกษาถึงความสัมพันธ์ของการบริโภคกับรายได้จากแรงงาน รายได้จากทรัพย์สิน รายได้สูงสุดและการบริโภคที่ผ่านมา พบว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน

ในการศึกษาฟังก์ชันการบริโภคตามทฤษฎีต่างๆ นั้น พบว่าในแต่ละทฤษฎีมีค่า R^2 และค่า t-ratio ที่มีนัยสำคัญทางสถิติในระดับสูง และสอดคล้องกับสมมติฐานของทฤษฎีต่างๆ ค่าความโน้มเอียงในการบริโภคเฉลี่ยมีค่าอยู่ระหว่าง 0.805-0.852 โดยค่าความโน้มเอียงในการบริโภคหน่วยสุดท้ายจะอยู่ระหว่าง 0.716-0.919 และจะเห็นว่าปัจจัยที่มีนัยสำคัญทางสถิติสูงคือ รายได้ในทฤษฎีการบริโภคของ Keynes การบริโภคที่ผ่านมาในทฤษฎีรายได้ถาวรซึ่งปรับปรุงโดย Evans และมูลค่าของสินทรัพย์ ซึ่งให้เท่ากับผลรวมของมูลค่าหุ้นที่เอกชนถืออยู่ มูลค่าของพันธบัตรรัฐบาลที่ถือโดยเอกชนและเงินสดสำรองของเอกชนที่ธนาคารกลางในทฤษฎีวัฏจักรชีวิตของ Ando และ Modigliani ส่วนการพยากรณ์ค่าความโน้มเอียงในการบริโภคเฉลี่ยและค่าความโน้มเอียงในการบริโภคหน่วยสุดท้ายในระยะ 5 ปีข้างหน้า ผลปรากฏว่าจะมีค่าลดลงในขณะที่รายได้เพิ่มขึ้นข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ ควรทำการวิเคราะห์ฟังก์ชันการบริโภคตามประเภทของการบริโภคในแต่ละชั้นของรายได้เพื่อให้เห็นพฤติกรรมของผู้บริโภคในแต่ละระดับของรายได้

ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข (2527) ได้ทำการสร้างฟังก์ชันการบริโภคระยะสั้นและฟังก์ชันการบริโภคระยะยาว เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างฟังก์ชันการบริโภคระยะสั้นและระยะยาวสำหรับประเทศไทย โดยเน้นศึกษาฟังก์ชันการบริโภคที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการบริโภคกับปัจจัยเพียงชนิดเดียว คือ รายได้สุทธิส่วนบุคคล และพิจารณาเฉพาะแนวโน้มการบริโภคเมื่อรายได้เปลี่ยนแปลงนั้น ศึกษาโดยใช้ข้อมูลจากการสำรวจรายการใช้จ่ายของ ครอบครัวจำแนกตามระดับของรายได้ในปี พ.ศ.2511-2512 และปี พ.ศ.2514-2516 เพื่อใช้ในการศึกษาฟังก์ชันการบริโภคระยะสั้นและใช้ข้อมูลอนุกรมเวลาของค่าใช้จ่ายในการบริโภครวมกับรายได้รวมทั้งตั้งแต่ปี พ.ศ.2510-2523 เพื่อใช้ในการศึกษาฟังก์ชันการบริโภคระยะยาว ส่วนวิธีที่ใช้ศึกษาได้ใช้วิธี ordinary least square สำหรับการสร้างฟังก์ชันการบริโภคระยะสั้น และใช้วิธี two-stage least square สำหรับการสร้าง

ฟังก์ชันการบริโภคระยะยาว ส่วนในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างฟังก์ชันการบริโภคระยะสั้นกับฟังก์ชันการบริโภคระยะยาวนั้นจะวิเคราะห์จากค่าความโน้มเอียงในการบริโภคหน่วยสุดท้ายโดยใช้วิธีการทางคณิตศาสตร์

ผลของการวิเคราะห์พบว่า ฟังก์ชันการบริโภคระยะสั้นมีค่าความโน้มเอียงในการบริโภคหน่วยสุดท้ายเป็นบวกและน้อยกว่าหนึ่ง แต่จะมีบางครอบครัวที่มีรายได้ต่ำมากจะมีค่าความโน้มเอียงในการบริโภคหน่วยสุดท้ายมากกว่าหนึ่ง และครอบครัวที่มีรายได้ต่ำจะมีค่าความโน้มเอียงในการบริโภคหน่วยสุดท้ายมากกว่าครอบครัวที่มีรายได้สูง โดยค่าของความโน้มเอียงในการบริโภคหน่วยสุดท้ายจะอยู่ระหว่าง 0.24-1.27 ส่วนในฟังก์ชันการบริโภคระยะยาวมีค่าความโน้มเอียงในการบริโภคหน่วยสุดท้ายเท่ากับ 0.82 และสำหรับความสัมพันธ์ระหว่างฟังก์ชันการบริโภคระยะสั้นกับฟังก์ชันการบริโภคระยะยาวนั้นพบว่า ฟังก์ชันการบริโภคระยะสั้นมีความสัมพันธ์กับฟังก์ชันการบริโภคระยะยาว โดยค่าความโน้มเอียงในการบริโภคหน่วยสุดท้ายของฟังก์ชันการบริโภคระยะสั้นเป็นส่วนประกอบที่สำคัญสำหรับฟังก์ชันการบริโภคระยะยาว อย่างไรก็ตามในการศึกษาในครั้งนี้มีข้อจำกัดในสมการการบริโภคที่ให้อธิบายด้วยรายได้สุทธิส่วนบุคคลเพียงอย่างเดียวซึ่งในสภาพความเป็นจริงแล้วยังมีปัจจัยอื่นๆ อีกที่มีความสำคัญต่อพฤติกรรมในการบริโภค

อังดรานันท์ คงคาน้อย (2531) ได้ทำการศึกษาแบบแผนการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของครัวเรือนไทยกับระดับความยากจน เพื่อวิเคราะห์แบบแผนการใช้จ่ายและเปรียบเทียบค่า total subsistence consumption ที่แสดงถึงความต้องการพื้นฐานของผู้บริโภครวมทุกกลุ่มอาชีพ ซึ่งแบ่งเป็น 3 กลุ่มอาชีพคือ กลุ่มอาชีพที่ใช้แรงงาน กลุ่มอาชีพระดับกลางและกลุ่มอาชีพระดับสูง ในเขตกรุงเทพมหานคร เขตเมืองและเขตชนบท และเปรียบเทียบในแต่ละสินค้า ซึ่งแบ่งเป็น 12 กลุ่ม เพื่อให้ทราบถึงขีดความยากจนของแต่ละกลุ่มอาชีพ ทำการศึกษาจากข้อมูลภาคตัดขวางในปี พ.ศ. 2524 โดยใช้แบบจำลอง extended linear expenditure system (ELES)

ผลการศึกษาพบว่าแบบแผนของการใช้จ่ายเพื่อการบริโภครวมในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มอาชีพระดับกลางและกลุ่มอาชีพระดับสูงจะมีค่าเท่ากัน โดยพิจารณาจากค่าความโน้มเอียงในการบริโภคหน่วยสุดท้าย แสดงให้เห็นว่ามีระดับการครองชีพไม่แตกต่างกันมาก เช่นเดียวกับในเขตเมืองในทุกระดับอาชีพ ส่วนในเขตชนบทพบว่ากลุ่มอาชีพที่ใช้แรงงานมีค่าความโน้มเอียงในการบริโภคหน่วยสุดท้ายต่ำที่สุด กลุ่มอาชีพระดับสูงมีค่าความโน้มเอียงในการบริโภคหน่วยสุดท้ายสูงที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะกลุ่มที่ใช้แรงงานมีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย เช่น ทำการเพาะปลูกเองเพื่อใช้บริโภคในครัวเรือน สำหรับแบบแผนของการใช้จ่ายในรายสินค้าพบว่าสินค้าที่มีแบบแผนของการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคเหมือนกันในทุกกลุ่มอาชีพและในทุกพื้นที่จะเป็นสินค้าที่มีความจำ

เป็นในการดำรงชีวิต เช่น อาหารและเครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์ ค่าเช่าบ้านและค่าน้ำ ค่าเชื้อเพลิง และแสงสว่าง

ในการวัดค่าความยากจนพบว่า เขตกรุงเทพมหานครในทุกกลุ่มอาชีพมีขีดความยากจนใกล้เคียงกัน เนื่องจากมาตรฐานการครองชีพมีค่าสูง ส่วนในเขตเมืองและเขตชนบทกลุ่มอาชีพที่ใช้แรงงานมีขีดความยากจนสูงสุด รองมาได้แก่กลุ่มอาชีพระดับกลาง กลุ่มอาชีพระดับสูง ตามลำดับ โดยส่วนในการวัดค่าความยากจนของแต่ละสินค้าพบว่าทุกกลุ่มอาชีพในทุกเขตจะใช้จ่ายในสินค้าที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น อาหารและเครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์ ค่าเช่าบ้านค่าน้ำ ค่าเชื้อเพลิงและแสงสว่าง ตามลำดับ ส่วนสินค้าอื่นๆ จะมีการใช้จ่ายแตกต่างกันตามขีดความสามารถของผู้บริโภค การศึกษาครั้งนี้มีจุดอ่อนในเรื่องการแบ่งกลุ่มอาชีพที่กว้างเกินไป โดยพิจารณาจากรายได้ของหัวหน้าครัวเรือนในแต่ละอาชีพเปรียบเทียบกับเกณฑ์ของรายได้ที่กำหนดขึ้นเอง ทำให้การประมาณค่าอาจไม่สอดคล้องกับมาตรฐานที่ควรเป็น และในเรื่องของข้อมูลซึ่งมีการกระจายต่างกันอย่างมากทำให้ค่าสถิติคลาดเคลื่อนได้ เช่น ค่า R^2 ที่ได้ในแต่ละสมการมีค่าต่ำมาก

ชัยทิศ พิเศษสถลกิจ (2532) ได้สร้างแบบจำลองฟังก์ชันการบริโภคสินค้าที่ผลิตภายในประเทศและแบบจำลองฟังก์ชันการบริโภคสินค้านำเข้า เพื่อประมาณค่าความยืดหยุ่นของการทดแทนกันแบบ CES ศึกษาโดยใช้ข้อมูลทศวรรษในระหว่างปี พ.ศ.2513 -2530 และทำการวิเคราะห์ด้วย 2 วิธี เพื่อเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ วิธี ordinary least square และวิธี seemingly unrelated regression estimation (SURE) ในการศึกษาได้กำหนดให้ตัวแปรตาม คือ ปริมาณการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคสินค้าที่ผลิตภายในประเทศ และปริมาณการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคสินค้านำเข้า ส่วนตัวแปรอิสระคือ ปริมาณการใช้จ่ายเพื่อการบริโภครวม ผลคูณระหว่างปริมาณการใช้จ่ายเพื่อการบริโภครวมกับผลต่างของดัชนีราคาสินค้าที่ผลิตภายในประเทศ กับดัชนีราคาสินค้านำเข้า ผลลัพธ์เบื้องต้นของประเทศในปีที่ผ่านมา การเปลี่ยนแปลงราคาน้ำมันภายในประเทศและในตลาดโลก (กำหนดให้เป็นตัวแปรหุ่น เท่ากับ 1 ในปี พ.ศ.2516-2517 และ ปี พ.ศ.2522-2523 เนื่องจากเป็นปีที่เกิดวิกฤตการณ์ของราคาน้ำมันทำให้ราคาสินค้าสูงขึ้นผิดปกติ และกำหนดให้เท่ากับ 0 ในปีที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงราคาน้ำมันอย่างผิดปกติ) และการเปลี่ยนแปลงอัตราแลกเปลี่ยน

ผลการวิเคราะห์พบว่า ค่าความยืดหยุ่นที่คำนวณได้จากการประมาณการด้วยวิธี ordinary least square นั้น สินค้าที่มีค่าความยืดหยุ่นของการทดแทนกันน้อยที่สุดได้แก่ สินค้าหมวดข้าว แป้ง และผลิตภัณฑ์จากแป้ง เนื่องจากเป็นสินค้าที่สามารถผลิตได้เองจำนวนมากในประเทศ และในสินค้าหมวดบันเทิงจะมีความยืดหยุ่นของการทดแทนกันสูงที่สุด เพราะสินค้าที่ผลิตเองและที่นำเข้ามีความคล้ายกันจึงทดแทนกันได้สูง ส่วนค่าความยืดหยุ่นที่คำนวณได้จากการประมาณการด้วยวิธี

SURE พบว่าให้ผลการศึกษาทำนองเดียวกันกับวิธี ordinary least square แต่ค่าความยืดหยุ่นที่คำนวณได้จากการประมาณการด้วยวิธี SURE มีค่ามากกว่าและน่าเชื่อถือกว่าการประมาณการด้วยวิธี ordinary least square ในส่วนมากของสินค้า อย่างไรก็ตามในการศึกษาครั้งนี้ใช้ข้อมูลที่สั้นเกินไป ควรเพิ่มระยะเวลาการศึกษาให้ยาวขึ้น

ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ (2532) ศึกษาแบบแผนการใช้จ่ายบริโภคจากข้อมูลบัญชีประชาชาติ ช่วงปี พ.ศ.2513-2530 ในสินค้า 6 หมวด โดยใช้แบบจำลอง nonlinear system of equation ด้วยวิธี linear expenditure model ทำการประมาณทั้งแบบที่ไม่มีปัญหา autocorrelation และมีปัญหา autocorrelation ในลักษณะ first-order เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่าง

ผลการศึกษาพฤติกรรมทั่วไปของการบริโภคให้ความสำคัญของสินค้าในหมวดอาหารลดลง ส่วนหมวดสินค้าอื่นๆ มีความสำคัญเพิ่มขึ้น และในการเปรียบเทียบแบบจำลองจะเห็นได้ว่ารายจ่ายที่จำเป็นในทุกหมวดสินค้ากรณีไม่มีปัญหา autocorrelation มีค่ามากกว่ากรณีที่มีปัญหา autocorrelation และหลังจากทำการแก้ปัญหาค่า autocorrelation แล้วคำนวณค่าความยืดหยุ่นของการบริโภคพบว่า ค่าความยืดหยุ่นต่อรายจ่ายรวมในหมวดสินค้า อาหาร ค่าเช่า น้ำ ไฟ และ เครื่องนุ่งห่ม มีค่าน้อยกว่า 1 เนื่องจากเป็นสินค้าจำเป็น ส่วนในหมวดอื่นๆ มีค่ามากกว่า 1 ส่วนค่าความยืดหยุ่นต่อราคาสินค้ามีค่าติดลบ และมีค่าน้อยกว่า 1 ในหมวดอาหาร และค่าเช่า น้ำ ไฟ

June Nualtaranee (1992) ได้ทำการศึกษาถึงพฤติกรรมการบริโภคและการออมของครัวเรือนไทยภายใต้ random walk hypothesis ทำการศึกษาโดยใช้ข้อมูลรายไตรมาสช่วงปี ค.ศ.1970-1989 และเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ Dickey-Fuller test co-integration test (ซึ่งได้จาก 3 วิธีตามแนวของ Engle และ Granger คือ the co-integration regression Durbin Watson (CRDW), the Dickey-Fuller (DF) และ the augmented Dickey-Fuller (ADF)) และ Granger causality test

ผลของการศึกษาจาก Dickey-Fuller test พบว่าพฤติกรรมการบริโภคเป็นไปตาม random walk hypothesis คือการบริโภคจะขึ้นอยู่กับบริโภคในเวลาที่ผ่านมา และเหตุการณ์ที่ไม่สามารถคาดล่วงหน้าได้ และผลจาก co-integration test พบว่าการบริโภคและรายได้ที่ใช้จ่ายได้จริงนั้นมีความสัมพันธ์กันในระยะยาว ส่วนผลการศึกษาจาก Granger causality test พบว่า ถ้าคาดว่ารายได้ในอนาคตลดลงจะทำให้ครัวเรือนออมเพิ่มมากขึ้น และในการศึกษาได้แนะนำว่าผลของการใช้นโยบายที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้หรือนโยบายที่คาดหวังกว่าจะใช้อย่างถาวรจะเกิดผลต่อพฤติกรรมการบริโภค ดังนั้น ควรใช้นโยบายที่สามารถคาดการณ์ได้และนโยบายที่ใช้ชั่วคราวเป็น

นโยบายในการกำหนดพฤติกรรมการออมของประชาชน ข้อจำกัดของการศึกษาคือ ได้กำหนดให้อัตราดอกเบี้ยคงที่จึงไม่สามารถอธิบายถึงผลกระทบของอัตราดอกเบี้ยต่อการบริโภคและการออมได้

ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ (2536) ได้ศึกษาแบบแผนการใช้จ่ายในการบริโภคของครัวเรือน ช่วงปี พ.ศ.2513-2533 ใน 5 หมวดสินค้า โดยใช้ระบบอุปสงค์เป็นกรอบการวิเคราะห์ demand system ด้วยวิธี linear expenditure system (LES) ในลักษณะแบบจำลองสถิต และแบบจำลองพลวัต เพื่อพิจารณาถึงการตอบสนองของผู้บริโภคที่มีต่อรายได้และรายจ่ายรวม และการตอบสนองของผู้บริโภคที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงราคาสินค้า นำผลที่ได้มาสร้างเลขดัชนีค่าครองชีพที่แท้จริง เพื่อเปรียบเทียบกับ เลขดัชนีผู้บริโภค และวิเคราะห์สวัสดิการสังคม

ผลการศึกษาพบว่าจากรายจ่ายทั้งหมดมีรายจ่ายผูกพันอยู่ร้อยละ 27-29 และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น 12.1 บาทต่อปีทุกๆ ปี แสดงถึงมาตรฐานการบริโภคของคนไทยที่เพิ่มขึ้น และส่วนมากของรายจ่ายผูกพันเป็นการใช้จ่ายในหมวดอาหาร และเครื่องคั้นที่ไม่มีแอลกอฮอล์ และในการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์งบประมาณรายจ่ายส่วนเพิ่ม พบว่าคนไทยจะมีอคติในการบริโภคเครื่องคั้นที่ไม่มีแอลกอฮอล์ ยาสูบ เสื้อผ้า ค่าใช้จ่ายส่วนตัว รายจ่ายค่านันทนาการ สูง รองมาได้แก่ ด้านบริการ การขนส่ง รายจ่ายเบ็ดเตล็ด และส่วนที่เกี่ยวกับบ้าน เฟอร์นิเจอร์ตามลำดับ ส่วนค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อรายได้ในหมวดสินค้าต่างๆ จะมีค่าระหว่าง 0.383-1.55 โดยหมวดอาหาร และเครื่องคั้นที่ไม่มีแอลกอฮอล์จะมีค่าความยืดหยุ่นเป็นบวกที่น้อยที่สุด และมีแนวโน้มลดลง และสำหรับค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อราคามีค่าระหว่าง -0.618 ถึง -0.899 และค่าความยืดหยุ่นไขว้ที่ได้จะมีค่าต่ำเนื่องจากการทดแทนกันระหว่างหมวดสินค้า

ในการเปรียบเทียบดัชนีราคาพบว่าดัชนีราคาผู้บริโภคจะมีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงมากกว่าดัชนีค่าครองชีพที่แท้จริง ส่วนในการวิเคราะห์สวัสดิการสังคมได้ใช้การวิเคราะห์ 2 เรื่องคือ ใช้วิธีการของ Harberger หาผลเสียในเชิงสวัสดิการ ซึ่งพบว่าในการเพิ่มอัตราภาษีจะทำให้มูลค่าของผลเสียในเชิงสวัสดิการสูง ส่วนอีกเรื่องคือ ใช้วิธีการของ Ramsey คำนวณอัตราภาษี พบว่าในการเก็บภาษีที่จะทำให้เกิดผลกระทบการบิดเบือนน้อยที่สุดนั้น ควรเก็บภาษีสินค้าที่มีความยืดหยุ่นน้อยในอัตราที่สูง และเก็บภาษีสินค้าที่มีความยืดหยุ่นมากในอัตราที่ต่ำ ซึ่งข้อสรุปที่ได้นี้เห็นว่าไม่ควรทำ เพราะสินค้าที่มีความยืดหยุ่นต่ำเป็นสินค้าที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตไม่ควรเก็บภาษีสูง

จารุณี เกื้อมณี (2537) ได้ทำการศึกษารูปแบบการบริโภคและฟังก์ชันการบริโภคในประเทศไทย โดยแบ่งการศึกษาออกเป็นสองส่วน ส่วนแรกคือ เพื่อศึกษาปัจจัยที่กำหนดการบริโภค

ของประชาชนในประเทศไทย ส่วนที่สองคือ ศึกษาฟังก์ชันการบริโภคโดยเฉพาะพิจารณาความสัมพันธ์กับรายได้ของครัวเรือนแบ่งตามรายภาคได้แก่ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ และตามเขตชุมชน คือ ในเขตเทศบาล และนอกเขตเทศบาล โดยใช้ข้อมูลทุกภูมิภาคแบบอนุกรมเวลาช่วงระยะเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ.2520-2534 และข้อมูลแบบแบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกไปตามชั้นของค่าใช้จ่ายในการบริโภค จากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนปี พ.ศ.2524 และ พ.ศ.2531 ทำการศึกษาโดยใช้วิธีการทางเศรษฐมิติในรูปแบบของ single linear regression และ multiple linear regression ด้วยวิธี ordinary least square

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการบริโภคพบว่า รายได้ที่สามารถนำไปใช้จ่ายใช้สอยได้เป็นปัจจัยที่สำคัญ ในการกำหนดพฤติกรรมการบริโภค ส่วนปัจจัยที่เป็นปริมาณเงินที่หมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจ อัตราเงินเฟ้อ และอัตราดอกเบี้ยพบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ในการศึกษาฟังก์ชันการบริโภคของครัวเรือน ซึ่งเป็นการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับค่าใช้จ่ายในการบริโภคของครัวเรือน จากการสำรวจในปี พ.ศ.2524 ครัวเรือนในเขตเทศบาลของภาคกลางมีค่าความโน้มเอียงในการบริโภคหน่วยสุดท้าย (MPC) สูงที่สุด ครัวเรือนนอกเขตเทศบาลของภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีค่า MPC สูงที่สุด โดยครัวเรือนในเขตเทศบาลทุกภาคมีค่า MPC ต่ำกว่าครัวเรือนนอกเขตเทศบาล หรือก็คือครัวเรือนที่มีระดับรายได้สูงจะมีค่า MPC ต่ำกว่าครัวเรือนที่มีระดับรายได้ต่ำ ส่วนในปี พ.ศ.2531 พบว่าครัวเรือนในเขตเทศบาลของภาคกลางและครัวเรือนนอกเขตเทศบาลของภาคเหนือมีค่าความโน้มเอียงในการบริโภคหน่วยสุดท้ายสูงสุด โดยครัวเรือนในเขตเทศบาลจะมีค่า MPC ต่ำกว่าครัวเรือนในเขตนอกเทศบาล ในการพิจารณา ความยืดหยุ่นของค่าใช้จ่ายในการบริโภคจำแนกตามประเภทของการบริโภคต่อรายได้ของครัวเรือนพบว่าสอดคล้องกับทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ที่ว่า ค่าใช้จ่ายในสินค้าที่มีความจำเป็นจะมีค่าความยืดหยุ่นต่ำ และค่าใช้จ่ายในสินค้าที่จำเป็นน้อยหรือสินค้าฟุ่มเฟือยจะมีค่าความยืดหยุ่นสูง แต่อย่างไรก็ตามในการศึกษายังมีข้อจำกัดในเรื่องของปัจจัยที่ใช้กำหนดพฤติกรรมของรายได้

Rungwatthana (1994) ทดสอบพฤติกรรมการบริโภคของประเทศไทยบนพื้นฐานของ error correction (EC) model เพื่อศึกษาถึงการปรับตัวในระยะสั้นเข้าสู่ดุลยภาพระยะยาวของพฤติกรรมการบริโภค โดยให้ปัจจัยที่กำหนดค่าใช้จ่ายในการบริโภคที่แท้จริงต่อหัว ได้แก่ ความมั่งคั่งที่แท้จริงต่อหัว และอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง ภายใต้สมมติฐานวัฏจักรชีวิต

ทำการศึกษาโดยใช้ข้อมูลรายปี ในช่วงปี ค.ศ.1960-1990 และสร้าง error correction (EC) model ด้วยวิธี two-stage model-building strategy ซึ่งได้แก่ การทดสอบความเป็น stationary และทดสอบ co-integration 3 วิธี ตามแนวของ Engle และ Granger คือ the co-integration regression

Durbin Watson (CRDW), the Dickey-Fuller regression และ the augmented Dickey-Fuller regression

ผลการศึกษาพบว่า ในการทดสอบความเป็น stationary มีเพียงการบริโภคที่แท้จริงต่อหัว และ ความมั่งคั่งที่แท้จริงต่อหัวที่มี order เดียวกัน และเมื่อทดสอบ co-integration ของตัวแปรที่มี order เดียวกัน พบว่า augmented Dickey-Fuller test เพียงวิธีเดียวที่ได้ผลว่า การบริโภคและความมั่งคั่งมีความสัมพันธ์ในระยะยาว จึงสามารถสร้างกลไกการปรับตัวเข้าสู่ระยะยาว (error correction mechanism) ได้ และเมื่อทำการทดสอบ EC model พบว่า มีค่า t-statistic ที่สูงมีค่าสัมประสิทธิ์หรือ the speed of adjustment ของ growth rate ของความมั่งคั่งเป็นลบ นั่นคือ การเพิ่ม growth rate ของความมั่งคั่งจะทำให้ growth rate ของการบริโภคลดลงและ growth rate ของการออมเพิ่มขึ้น แต่อย่างไรก็ดีควรนำปัจจัยอื่นๆ ที่มีบทบาทต่อพฤติกรรมกรบริโภคมารวมในการพิจารณาด้วย

สถาบันทรัพยากรมนุษย์ (2537) ได้ทำการศึกษาแบบจำลองพฤติกรรมของครัวเรือนในประเทศไทย โดยในส่วนของแบบจำลองการบริโภครวมได้กำหนดให้การบริโภครวมขึ้นอยู่กับผลรวมของรายได้จากการทำงานและรายได้ที่เป็นตัวเงินจากทรัพย์สินรวมหักออกด้วยการออมของครัวเรือนและภาษีทางตรงและทางอ้อมที่รัฐบาลเรียกเก็บ ซึ่งกำหนดให้รายได้ที่เป็นตัวเงินจากทรัพย์สินรวมนี้คือรายได้ประชาชาติที่หักรายได้จากการทำงานออกแล้ว โดยรายได้จากสินทรัพย์รวมจะแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ รายได้จากสินทรัพย์ทางการเงินและรายได้จากทุน และเพิ่มตัวแปรเกี่ยวกับวิกฤตการณ์ราคาน้ำมันเข้าไปในการศึกษาด้วย ทำการศึกษาจากข้อมูลในช่วงปี พ.ศ.2513-2532 จากแบ่งสินค้า 12 หมวด และประมาณค่าด้วยวิธี seemingly unrelated regression estimation (SURE)

ผลการศึกษาในสมการการบริโภคพบว่า มีค่า R^2 ที่สูง คืออยู่ระหว่าง 93.2-99.8 และพบว่า สินค้าที่มีความยืดหยุ่นน้อยกว่าหนึ่งได้แก่ ยาสูบและบุหรี่ย ค่าเช่าเชื้อเพลิง การขนส่ง และกลุ่มสินค้าอื่นๆ ส่วนสินค้าฟุ่มเฟือยได้แก่ เสื้อผ้า เครื่องเรือน และสันทนาการ แสดงให้เห็นถึงการมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น อย่างไรก็ตาม ในการศึกษาได้ใช้ข้อมูลที่สั้นเกินไปจึงไม่สามารถทดสอบผลของวิกฤตการณ์น้ำมันต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างได้

สุกัญญา จุฑามาศ (2538) ได้ศึกษาผลกระทบของการใช้ภาษีมูลค่าเพิ่มต่อภาระภาษีของผู้บริโภคในประเทศไทย และผลกระทบของระดับราคาจากการเปลี่ยนมาใช้ระบบภาษีมูลค่าเพิ่มแทนภาษีการค้าในวันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2535 ทำการศึกษาโดยใช้ข้อมูลราคาขายปลีกเฉลี่ยรายเดือนในช่วงปี พ.ศ.2533-2536 และข้อมูลจากรายงานปัจจัยการผลิตและผลผลิตในปี พ.ศ.2528 จากสินค้า 38

ชนิด หรือ 6 หมวด และทำการวิเคราะห์โดยอาศัยแบบจำลอง 2 แบบจำลองคือ แบบจำลองอนุกรมเวลา จากวิธีอัตราส่วนต่อค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่ และแบบจำลองปัจจัยการผลิตและผลผลิต

ผลการวิเคราะห์พบว่า จากสินค้าทั้งหมด 38 ชนิด มีสินค้า 28 ชนิดที่ราคาเพิ่มขึ้นหลังจากเปลี่ยนแปลงให้มีมูลค่าเพิ่ม ได้แก่ พงชูรส เนย น้ำแข็งหลอด น้ำปลา นมข้นหวาน น้ำมันพืช ร่ม ถุงเท้า รองเท้า เข็มขัด เครื่องแบบนักเรียน ผ้าฝ้าย หลอดไฟฟ้า แก้วน้ำ พงชักฟอก เก้าอี้ไม้อัด น้ำมันก๊าด สบู่ แป้งฟู่นลิปสติก น้ำมันใส่ผม ยา (คูเม็กซ์) แบตเตอรี่ รถจักรยาน ปากกา โทรศัพท์ กล้องถ่ายรูป สมุดปกอ่อน และยังพบว่ามีสินค้า 36 ชนิดที่ราคาสูงกว่าที่ควรจะเป็น ซึ่งตามหลักแล้วการใช้ให้มีมูลค่าเพิ่มควรจะทำให้ราคาสินค้าทั้งหมดลดลง แสดงให้เห็นว่าผู้บริโภคไทยยังไม่ได้รับประโยชน์จากระบบภาษีใหม่อย่างเต็มที่ที่ต้องซื้อสินค้าในราคาที่เพิ่มขึ้นเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากประชาชนยังไม่เข้าใจในระบบภาษีมูลค่าเพิ่มดีพอ

นอกจากนี้ ในการศึกษาพบว่า มีสินค้า 36 ชนิดที่ภาวะภาษีที่เกิดขึ้นจริงมากกว่าภาวะภาษีที่ควรจะเป็น และมีสินค้า 2 ชนิดที่ผู้บริโภครับภาระภาษีน้อยกว่าที่ควรจะเป็นได้แก่ ปูนและวิฑูเทป แต่ทั้งภาวะภาษีที่ควรจะเป็นหรือภาวะภาษีที่เป็นจริงที่ผู้บริโภคประสบอยู่จะน้อยกว่าภาวะภาษีการค้า นั่นคือ จากการใช้ให้มีมูลค่าเพิ่มจะทำให้ผู้บริโภครับภาระภาษีน้อยลงในสินค้าทั้งหมด

Kukangwan (1996) ได้วิเคราะห์ถึงผลกระทบในระยะสั้นของนโยบายการเงินที่มีต่อปริมาณเงิน จากข้อมูลทศวรรษมีรายไตรมาสในช่วงปี ค.ศ.1971-1993 ซึ่งส่วนหนึ่งของการศึกษาได้สร้างฟังก์ชันการบริโภคและกำหนดให้พฤติกรรมการบริโภคขึ้นอยู่กับรายได้ที่ใช้จ่ายได้จริง ความมั่งคั่งสุทธิในเวลาที่ผ่านมา และค่าใช้จ่ายในการบริโภคในช่วงเวลาที่ผ่านมา โดยกำหนดให้ความมั่งคั่งสุทธิ คือ ผลรวมของฐานเงิน มูลค่าลดของเงินปันผลที่จ่ายให้สาธารณะ และมูลค่าลดของอัตราดอกเบี้ยของการก่อหนี้ของรัฐบาล และสร้างฟังก์ชันความมั่งคั่งสุทธิ โดยให้ขึ้นอยู่กับอัตราดอกเบี้ยระยะยาว และ ผลัดกันหามวลรวมประชาชาติที่แท้จริง ทำการวิเคราะห์ด้วยวิธี three-stage least square (3SLS)

ซึ่งผลการวิเคราะห์ในฟังก์ชันการบริโภคพบว่า มีค่า R^2 เท่ากับ 0.9773 ค่า DW เท่ากับ 2.0272 และปัจจัยทุกตัวมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนฟังก์ชันความมั่งคั่งสุทธิ พบว่า มีค่า R^2 เท่ากับ 0.9488 ค่า DW เท่ากับ 1.0492 โดยตัวแปรอัตราดอกเบี้ยระยะยาวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งอาจเป็นเพราะการใช้ข้อมูลที่สั้นเกินไป

จากการสำรวจงานวิจัยที่ได้ศึกษาพฤติกรรมในการบริโภคของไทยดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น จะเห็นได้ว่ารายได้ที่ใช้จ่ายได้จริงเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการกำหนดพฤติกรรมการบริโภคส่วนปัจจัย

อื่นที่พบว่ามิมีบทบาทสำคัญและเป็นไปตามสมมติฐานของทฤษฎีเช่นกันได้แก่ การบริโภคในช่วงเวลาที่ผ่านมา ปัจจัยที่แสดงถึงความมั่งคั่งของผู้บริโภคซึ่งในการศึกษาแต่ละงานผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรที่แสดงถึงความมั่งคั่งของผู้บริโภคนี้แตกต่างกันไป เช่น ใช้รายได้ที่เป็นตัวเงินจากทรัพย์สินรวม ใช้ผลรวมของมูลค่าหุ้นที่เอกชนถืออยู่ มูลค่าของพันธบัตรรัฐบาลที่ถือโดยเอกชนและเงินสดสำรองของเอกชนที่ธนาคารกลาง เป็นต้น สำหรับวิธีในการศึกษาบางงานวิจัยได้เฉพาะการบริโภครวม และบางงานวิจัยได้เน้นศึกษาในรายละเอียดถึงพื้นที่ต่างๆ อาชีพต่างๆ และระดับรายได้ต่างๆ เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการบริโภค และแต่ละงานวิจัยจะแบ่งสินค้าออกเป็นหมวดๆ แตกต่างกันไป ซึ่งโดยภาพรวมพบว่าผู้บริโภคที่มีรายได้สูงจะมีค่าความโน้มเอียงในการบริโภคหน่วยสุดท้ายต่ำกว่าผู้บริโภคที่มีรายได้ต่ำ ยกเว้นกรณีพื้นที่ในเขตชนบทที่ผู้บริโภคที่มีรายได้ต่ำอาจจะมีค่าความโน้มเอียงในการบริโภคหน่วยสุดท้ายต่ำกว่าผู้บริโภคที่มีรายได้สูงได้ ทั้งนี้เนื่องมาจากการมีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายมีการเพาะปลูกพืชผักไว้บริโภคเอง ส่วนในเขตกรุงเทพมหานครพบว่าทั้งผู้บริโภคที่มีรายได้ต่ำและรายได้สูงจะมีค่าความโน้มเอียงในการบริโภคหน่วยสุดท้ายสูงและไม่ต่างกันมากนัก เนื่องจากทุกคนต้องเผชิญกับค่าครองชีพที่สูงเหมือนกัน โดยสินค้าที่มีความจำเป็นในการบริโภคหรือมีค่าความยืดหยุ่นต่ำมักจะเป็นสินค้าที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ เช่น อาหาร เครื่องอุปโภคบริโภค ที่อยู่อาศัย เป็นต้น

2.3 ปริทัศน์แบบจำลองการออม

สุจิตรา บัวใบ (2527) ทำการวิเคราะห์พฤติกรรมการออมของครัวเรือนในเขตเมืองและเขตชนบทของประเทศไทย เพื่อศึกษาถึงความสามารถในการออม ปัจจัยที่มีผลต่อการออม รูปแบบการออม เหตุผลและวัตถุประสงค์ในการออม และอุปสรรคของการออม ศึกษาโดยใช้ข้อมูลจากแบบสอบถามโครงการระดมเงินออมปี พ.ศ.2523 ของธนาคารแห่งประเทศไทย ทำการสร้างแบบจำลองพฤติกรรมการออมของครัวเรือน และแบบจำลองความต้องการออมในลักษณะต่างๆ ได้แก่ ความต้องการออมในรูปเงินสด ความต้องการออมในรูปเงินฝากธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินต่างๆ และความต้องการออมในรูปกรรมกรรมประกันชีวิต วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ตารางทางสถิติและประมาณค่าด้วยวิธี ordinary least square

ผลการศึกษาพบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่มีสัดส่วนการออมในรูปของสินทรัพย์ทางการเงินในระบบต่อสินทรัพย์ทางการเงินรวมสูงกว่าสินทรัพย์ทางการเงินนอกระบบ โดยรูปแบบของสินทรัพย์ทางการเงินในระบบที่นิยม คือ เงินฝากธนาคารพาณิชย์ กรรมกรรมประกันชีวิต เงินฝากธนาคารออมสินและสลากออมสิน ส่วนรูปแบบของสินทรัพย์ทางการเงินนอกระบบที่นิยม คือ การ

เล่นแชร์ และเงินให้กู้ยืม สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบของการออม คือ สถานที่ตั้งของสถาบันการเงิน ความสามารถในการถอนเงิน ความมั่นคงของสถาบัน และผลตอบแทนที่จะได้รับ โดยวัตถุประสงค์สำคัญในการออม คือ เพื่อใช้จ่ายในยามชราและเจ็บป่วย เพื่อการศึกษา และเพื่อป้องกันการสูญหาย ส่วนปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการออม ได้แก่ ระดับรายได้ที่ต่ำ ความไม่เข้าใจในวิธีการออมกับสถาบันการเงิน สำหรับผลการศึกษปัจจัยที่มีผลต่อการออม พบว่าปัจจัยที่สำคัญ ได้แก่ รายได้ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการออม และขนาดของครัวเรือนซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับการออม

โสภณ โรจน์ธำรงค์ (2528) ได้ศึกษาพฤติกรรมกรรมการออมของครัวเรือนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อพิจารณาปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการออมของครัวเรือน โดยปัจจัยต่างๆ ที่นำมาศึกษาได้แก่ รายได้ จำนวนผู้พึ่งพิง (ใช้จำนวนผู้ไม่มีเงินได้) ทรัพย์สินสุทธิ ทำการศึกษาโดยใช้ข้อมูลภาคตัดขวางในปี พ.ศ.2523 แบ่งครัวเรือนออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ครัวเรือนในเขตเทศบาล และครัวเรือนนอกเขตเทศบาล โดยมีพื้นฐานการศึกษาตามสมมติฐานรายได้สมบูรณ์ สมมติฐานผู้พึ่งพิง และสมมติฐานของ Klein-Morgan ที่ว่าผู้มีรายได้ต่ำจะมีความสัมพันธ์ระหว่างการออมกับสินทรัพย์ในทางลบเนื่องจากมีความกดดันทางด้านการใช้จ่าย ส่วนผู้มีรายได้สูงจะมีความสัมพันธ์ระหว่างการออมกับสินทรัพย์ในทางบวกเพราะไม่มีความกดดันทางด้านการใช้จ่าย ทำการศึกษาโดยใช้ตารางสถิติ และสร้างแบบจำลองในรูปแบบสมการเดียว ประมาณค่าแบบจำลองด้วยวิธี ordinary least square

ผลการศึกษาพบว่า รายได้และจำนวนผู้พึ่งพิงเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมการออมของครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยรายได้จะมีผลต่อการออมของครัวเรือนทั้ง 2 กลุ่ม และมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการออม และพบว่าสัมประสิทธิ์ของรายได้และความยืดหยุ่นของเงินออมต่อรายได้มีค่าสูงซึ่งแสดงว่าการเปลี่ยนแปลงของเงินออมจะมากกว่าการเปลี่ยนแปลงของรายได้ ส่วนในปัจจัยจำนวนผู้พึ่งพิงพบว่า จำนวนผู้พึ่งพิงมีผลต่อพฤติกรรมการออมในทิศทางตรงข้าม สำหรับปัจจัยทรัพย์สินสุทธินั้น ผลการศึกษาพบว่า มีบางกรณีที่ทรัพย์สินสุทธิมีผลต่อการออมตามสมมติฐานของ Klein-Morgan คือ รายได้กำหนดทิศทางการตอบสนองของการออมต่อทรัพย์สินสุทธิ แต่ในบางกรณีพบว่าทรัพย์สินสุทธิมีผลต่อการออมในทิศทางเดียวกัน โดยไม่ขึ้นอยู่กับรายได้

สุรัตนา เจริญรัตน์ (2530) ได้พิจารณาบทบาทของเงินทุนต่างประเทศที่มีผลต่อการออมและการจำริญเคิบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย เพื่อศึกษาถึงผลกระทบของเงินทุนต่างประเทศ

ต่อระดับการออมภายในประเทศและระดับการจำเรือยเคิบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ ทำการศึกษาโดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิอนุกรมเวลาในช่วงปี พ.ศ.2514-2527 ทำการวิเคราะห์โดยใช้วิธี ordinary least square ซึ่งผลการศึกษาพบว่า การลงทุนโดยตรงของต่างประเทศมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับระดับการออมภายในประเทศ โดยในการพิจารณาทางด้านอุปทาน พบว่า การเปลี่ยนแปลงเงินทุนจากต่างประเทศ 1 ล้านบาท จะทำให้การออมเปลี่ยนแปลงในทิศทางเดียวกัน 0.6302 ล้านบาท ส่วนการพิจารณาทางด้านอุปสงค์พบว่า การเปลี่ยนแปลงเงินทุนจากต่างประเทศ 1 ล้านบาท จะทำให้การออมเปลี่ยนแปลงในทิศทางเดียวกัน 0.4896 ล้านบาท

ปวิตรา เบลญกุล (2531) ได้ศึกษาผลของการออมและภาษีอากรที่มีต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศไทย เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการออม (หรือการออมโดยสมัครใจ) และภาษีอากร (หรือการออมโดยไม่สมัครใจ) และเปรียบเทียบผลของการออมและภาษีอากรที่มีต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ทำการศึกษาโดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิอนุกรมเวลาในช่วงปี พ.ศ.2513-2529 วิเคราะห์แบบจำลองโดยใช้ regression analysis และวิธีการคำนวณค่าความยืดหยุ่น

ซึ่งผลการศึกษาพบว่า การออมของภาคเอกชนมีความสัมพันธ์กับรายได้ประชาชาติและอัตราดอกเบี้ยในทิศทางเดียวกัน ค่าความโน้มเอียงในการออมโดยเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเมื่อรายได้และอัตราดอกเบี้ยเพิ่มขึ้น นั่นคือ แบบจำลองมีความสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักเคนส์ ส่วนผลการศึกษาภาษีอากรพบว่า ภาษีอากรมีความสัมพันธ์กับรายได้ต่อหัวของประชากร สำหรับการเปรียบเทียบผลของการออมและภาษีอากร พบว่า ค่าความยืดหยุ่นของการขยายตัวทางเศรษฐกิจต่อการออมมีค่าต่ำกว่าค่าความยืดหยุ่นของการขยายตัวทางเศรษฐกิจต่อภาษีอากร

สนธยา นริสศิริกุล (2535) ได้ทำการวิเคราะห์การออมของภาคครัวเรือนไทย เพื่อศึกษาพฤติกรรมการออมและปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมของภาคครัวเรือนไทย ในปี พ.ศ.2517-2533 ศึกษาโดยใช้แบบสอบถาม ใน 560 ครัวเรือน ผลการศึกษาพบว่าพฤติกรรมการออมในรูปแบบต่างๆ พบว่า การออมในรูปแบบสินทรัพย์ทางการเงินมักจะขึ้นอยู่กับความปลอดภัย และผลตอบแทนจากการออม การออมในรูปแบบเงินฝากกับสถาบันการเงินจะขึ้นอยู่กับความพอใจในบริการด้านต่างๆ และความเสถียรที่อาจจะเกิดขึ้น การออมนอกสถาบันการเงินขึ้นอยู่กับผลตอบแทน ซึ่งได้รับมากกว่าการออมในสถาบันการเงิน โดยจุดมุ่งหมายในการออมกับสถาบันการเงินนั้น พบว่าส่วนมากแล้วเป็นการออมเพื่อใช้เป็นทุนการศึกษา การรักษาพยาบาล เพื่อใช้ในยามชรา และเพื่อซื้ออสังหาริมทรัพย์ ส่วนผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการออมภาคครัวเรือนจะพบว่า รายได้ต่อหัวจาก

แรงงาน อัตราผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับจากสินทรัพย์ทางการเงินและสินทรัพย์ถาวรสุทธิ เป็น ปัจจัยที่กำหนดการออมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ศรียุดา จิรากุลสวัสดิ์ (2536) ได้ศึกษาผลกระทบของเงินทุนไหลเข้าจากต่างประเทศต่อการออมในประเทศ และหาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการไหลเข้าของเงินทุนต่างประเทศของประเทศไทย โดยแบ่งเงินทุนไหลเข้าจากต่างประเทศออกเป็น เงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ เงินกู้ยืมจากต่างประเทศ และเงินลงทุนในหลักทรัพย์จากต่างประเทศ และแบ่งเงินออมภายในประเทศออกเป็น เงินออมภาคเอกชน และเงินออมภาครัฐบาล ทำการศึกษาโดยใช้ multiple linear regression analysis

ผลการศึกษาพบว่า เงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ เงินกู้ยืมจากต่างประเทศ และเงินลงทุนในหลักทรัพย์จากต่างประเทศ มีผลกระทบต่อการออมในประเทศ โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการออม นั่นคือ เงินทุนจากต่างประเทศมีผลต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจและการออม และในการศึกษายังพบว่า ผลัดกันต่างชาติ ผลกำไร และผลตอบแทนจากการลงทุนโดยตรงของต่างชาติจะมีผลต่อเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ แต่ผลกำไร และผลตอบแทนจากการลงทุนนี้จะถูกส่งคืนกลับต่างประเทศมากกว่าร้อยละ 30

อรรถวรรณ ยี่สาร (2538) ได้ศึกษาพฤติกรรมการออมของครัวเรือน เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมการออมของครัวเรือน และทำการคาดการณ์สัดส่วนของการออมต่อรายได้ของครัวเรือนในอนาคต โดยแบ่งครัวเรือนออกเป็น ครัวเรือนในกรุงเทพฯ และปริมณฑล และครัวเรือนในต่างจังหวัด และแบ่งตามระดับของรายได้ ศึกษาโดยใช้ข้อมูลภาคตัดขวางในปี พ.ศ.2535/2536 วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการถดถอยแบบพหุ และประมาณการด้วยวิธี weighted least square (WLS)

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการออมของครัวเรือนในกรุงเทพฯ และปริมณฑล ที่มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาทต่อเดือน ได้แก่ รายได้ประจำและรายได้ชั่วคราวของครัวเรือน อายุของหัวหน้าครัวเรือน ระดับการศึกษา และอาชีพ ส่วนครัวเรือนที่มีรายได้สูงกว่า 15,000 บาทต่อเดือน ปัจจัยที่กำหนดการออม ได้แก่ รายได้ประจำและรายได้ชั่วคราวของครัวเรือน อสังหาริมทรัพย์ เพศชายที่เป็นหัวหน้าของครัวเรือน และระดับการศึกษา สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการออมของครัวเรือนในต่างจังหวัด ที่มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาทต่อเดือน ได้แก่ รายได้ประจำและรายได้ชั่วคราวของครัวเรือน ทรัพย์สินทางการเงินสุทธิ ระดับการศึกษา และอาชีพ ส่วนครัวเรือนที่มีรายได้สูงกว่า 15,000 บาทต่อเดือน ปัจจัยที่กำหนดการออม ได้แก่ รายได้ชั่วคราวของครัวเรือน หัวหน้าครัวเรือนที่มีการศึกษาระดับอาชีวศึกษา ส่วนผลการคาดการณ์พบว่า เมื่อระดับ

รายได้ของครัวเรือนเพิ่มขึ้น สัดส่วนของการออมต่อรายได้ของครัวเรือนในกรุงเทพฯ และ ปริมณฑล จะสูงกว่าครัวเรือนในต่างจังหวัด

ศรีสุข โรจน์อุ้นวงศ์ (2539) ได้ศึกษาถึงการออมต่อระดับรายได้ของครัวเรือนไทยระหว่าง ชนบทและเมือง เพื่อวิเคราะห์ระดับการออมต่อระดับรายได้ของครัวเรือนตามชั้นอายุ อาชีพ และ ระดับรายได้ ในเขตชนบทและเขตเมืองของภาคต่างๆ ในประเทศ ทำการศึกษาโดยใช้ข้อมูลภาคตัดขวางปี พ.ศ.2536 วิเคราะห์โดยใช้ regression analysis ผลการศึกษาพบว่า ในทุกกลุ่มครัวเรือนรายได้มีผลต่อการออมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีความสัมพันธ์ทิศทางเดียวกันกับการออม โดยครัวเรือนที่มีค่าความโน้มเอียงเฉลี่ยในการออม และค่าความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายในการออมสอดคล้องกับสมมติฐานวัฏจักรชีวิต คือ ครัวเรือนในเขตเมืองของกรุงเทพฯ และปริมณฑล หรือถ้าจำแนกตามอาชีพจะได้แก่ ผู้มีอาชีพลูกจ้างภาคเอกชนและรับจ้างทั่วไปในเขตเมือง ผู้มีอาชีพค้าขายหรือเจ้าของกิจการ/ธุรกิจนอกเขตชนบทนอกจากนี้ยังพบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่มีพฤติกรรม การออมสอดคล้องกับสมมติฐานรายได้สมบูรณ์ ในการจำแนกครัวเรือนตามระดับชั้นของรายได้ โดยครัวเรือนที่มีระดับรายได้สูงจะมีการออมสูงกว่าครัวเรือนที่มีระดับรายได้ต่ำ ส่วนผลการศึกษาแบบแผนการใช้จ่ายระหว่างภาค และเมืองกับชนบทพบว่า มีความแตกต่างกัน คือ ภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีสัดส่วนของการใช้จ่ายด้านอาหารต่อรายจ่ายทั้งหมด สูงกว่าในเมือง ส่วนการชำระเงินกู้ยืมพบว่า ครัวเรือนในชนบทต้องชำระเงินกู้ยืมในสัดส่วนสูงกว่าครัวเรือนในเมือง นั่นคือ ครัวเรือนในเขตชนบทมีหนี้สินมาก ซึ่งพบว่าส่วนมากเป็นหนี้สินจากสถาบันการเงิน

พรเพ็ญ ภูวิทย์พันธุ์ (2540) ได้ศึกษาผลกระทบของปัจจัยทางเศรษฐกิจต่อพฤติกรรมการออมภาคครัวเรือนผ่านสถาบันการเงิน เพื่อศึกษาพฤติกรรมการออมภาคครัวเรือน วิเคราะห์ผลกระทบของปัจจัยทางเศรษฐกิจต่อปริมาณการออม และพยากรณ์แนวโน้มการออมผ่านสถาบันการเงินภายใต้การวิเคราะห์ในเชิงสมมติในช่วงปี พ.ศ.2540-2542 ทำการศึกษาโดยใช้ข้อมูลอนุกรมเวลาในช่วงปี พ.ศ.2518-2539 วิเคราะห์ข้อมูลด้วย multiple regression analysis

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการออมภาคครัวเรือนผ่านสถาบันการเงินทั้งระบบและธนาคารพาณิชย์ ได้แก่ รายได้สุทธิที่สามารถใช้จ่ายได้จริง อัตราดอกเบี้ยเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ ระดับราคาสินค้าภายในประเทศ ผลตอบแทนจากการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ จำนวนสาขาของสถาบันการเงินทั้งระบบสำหรับการออมรวมและจำนวนสาขาของธนาคารพาณิชย์สำหรับการออมผ่านธนาคารพาณิชย์ โดยปัจจัยที่มีผลต่อการออมผ่านบริษัทเงินทุน ได้แก่ รายได้จากสิน

ทรัพย์ ส่วนต่างระหว่างอัตราดอกเบี้ยเงินฝากที่บริษัทเงินทุนและธนาคารพาณิชย์ ผลตอบแทนจากการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ และจำนวนสาขาของบริษัทเงินทุน ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการออมผ่านธนาคารออมสิน ได้แก่ รายได้สุทธิที่สามารถใช้จ่ายได้จริง อัตราดอกเบี้ยเงินฝากของธนาคารออมสิน และอัตราเงินเฟ้อ โดยปัจจัยทั้งหมดมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับสมมติฐาน ยกเว้นระดับราคาสินค้าในประเทศ ส่วนผลการพยากรณ์แนวโน้มในปี พ.ศ.2540-2542 พบว่า ปริมาณการออมผ่านสถาบันการเงินทั้งระบบ ธนาคารพาณิชย์ และธนาคารออมสิน จะชะลอตัวตามภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำ และการออมผ่านบริษัทเงินทุนจะลดลงมากในปี พ.ศ.2540 แล้วจะขยายตัวเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ.2541-2542

กิตติชัย เล้าสกุล (2541) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ไทยกับการออม การลงทุน และผลิตภัณฑ์ประชาชาติ โดยแบ่งภาคเศรษฐกิจออกเป็น ภาคอุตสาหกรรม ภาคเกษตรกรรม ภาคการค้า และภาคอื่นๆ ทำการศึกษาโดยใช้ข้อมูลอนุกรมเวลาในช่วงปี พ.ศ.2520-2539 ประมาณค่าทางสถิติด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุดสองชั้น และทดสอบความสมบูรณ์ของแบบจำลองด้วยการทำ simulation

ผลการศึกษาพบว่า ประมาณสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์มีผลต่อปริมาณการออม โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน และประมาณสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในแต่ละภาคเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการลงทุนในแต่ละภาคเศรษฐกิจ และผลิตภัณฑ์ประชาชาติในแต่ละภาคเศรษฐกิจ ส่วนผลของ simulation พบว่า เป็นที่น่าพอใจ นั่นคือ สามารถนำแบบจำลองไปใช้ในการพยากรณ์ได้

ชัยวุฒิ อัสวรจิจกุล (2541) ได้ทำการวิเคราะห์การออมโดยใช้แบบจำลองทางเศรษฐกิจในประเทศไทย เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมการออมของครัวเรือนในแต่ละกลุ่มอาชีพ และศึกษาถึงเสถียรภาพในระยะยาวของปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมการออมของครัวเรือน โดยแบ่งกลุ่มอาชีพออกเป็น 5 กลุ่ม คือ กลุ่มอาชีพเกษตรกรรม กลุ่มข้าราชการและพนักงานของรัฐวิสาหกิจ อาชีพค้าขายและเจ้าของธุรกิจ กลุ่มลูกจ้างเอกชน และกลุ่มอาชีพรับจ้างทั่วไป ทำการศึกษาโดยใช้ข้อมูลในโครงการสำรวจเงินออมของฝ่ายวิชาการ ธนาคารแห่งประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2535/2536 สำรวจครัวเรือนทั่วประเทศ 1,465 ครัวเรือน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธี ordinary least square และใช้ logit model ในการพิจารณาเสถียรภาพในระยะยาว

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยกำหนดการออมของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ รายได้ชั่วคราวของครัวเรือน เขตที่อยู่อาศัยของครัวเรือน และขนาดของครัวเรือน ปัจจัยกำหนด

การออมของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพข้าราชการ ได้แก่ รายได้ถาวรและรายได้ชั่วคราวของครัวเรือน ปัจจัยกำหนดการออมของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพค้าขาย เจ้าของธุรกิจ ได้รายได้ประจำและรายได้ชั่วคราวของครัวเรือน เขตที่อยู่อาศัยของครัวเรือน และอัตราการพึ่งพิง ปัจจัยกำหนดการออมของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพลูกจ้างเอกชน ได้แก่ รายได้ถาวรและรายได้ชั่วคราวของครัวเรือน ส่วนปัจจัยกำหนดการออมของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ได้แก่ รายได้ประจำและรายได้ชั่วคราวของครัวเรือน เขตที่อยู่อาศัย และขนาดของครัวเรือน สำหรับผลการศึกษาศิลปะภาพของปัจจัยที่กำหนดการออมของครัวเรือน พบว่า รายได้ประจำ รายได้ชั่วคราว เขตที่อยู่อาศัย และอัตราการพึ่งพิง มีคุณลักษณะในระยะเวลาเกี่ยวกับการออมของครัวเรือน

พิพัฒน์ นวเธียร (2541) ได้ทำการศึกษาผลของการผ่อนคลายการควบคุมทางการเงินต่อการบริโภคและการออมของภาคครัวเรือนในประเทศไทย เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการบริโภคและการออมของครัวเรือนในประเทศต่างๆ และศึกษาการบริโภคและการออมของครัวเรือนและผลกระทบของการผ่อนคลายการควบคุมทางการเงินในประเทศไทยทำการศึกษาโดยใช้ข้อมูลอนุกรมเวลาในช่วงปี พ.ศ.2524-2533 สำหรับศึกษาการบริโภคและการออมของต่างประเทศ และใช้ข้อมูลในช่วงปี พ.ศ.2513-2537 สำหรับศึกษาการบริโภคและการออมของประเทศไทย ทำการประมาณค่าแบบจำลองด้วยวิธี ordinary least square

ผลการศึกษาศิลปะภาพและการออมของต่างประเทศพบว่า ประเทศต่างๆ แม้มีระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจใกล้เคียงกัน แต่แบบแผนการบริโภคและการออมจะต่างกัน อย่างไรก็ตามลักษณะที่คล้ายกันในแต่ละประเทศคือ ประเทศที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจต่ำกว่าจะมีรายจ่ายกระจุกอยู่ในหมวดสินค้าที่มีความจำเป็นมากกว่าประเทศอื่นๆ ส่วนผลการศึกษาศิลปะภาพและการออมของไทยพบว่า รายจ่ายเพื่อการบริโภคภาคเอกชนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศลดลง โดยรายจ่ายในสินค้าที่จำเป็นจะลดลง รายจ่ายในสินค้าเพื่อความสะดวกสบายจะเพิ่มขึ้น ส่วนการออมพบว่าภาคครัวเรือนลดลงในช่วงปี พ.ศ.2533 ที่มีการเปิดเสรีทางการเงิน ถึงปี พ.ศ.2537 สำหรับผลของการผ่อนคลายการควบคุมทางการเงินซึ่งวัดจากสินเชื่อบริการพาณิชย์เพื่อการบริโภค พบว่า มีผลทำให้การออมลดลง และการบริโภคเพิ่มขึ้น

จะเห็นได้ว่าปัจจัยกำหนดพฤติกรรมการออมของครัวเรือนมีหลายปัจจัยด้วยกัน เช่น รายได้ที่ใช้จ่ายได้จริง ขนาดของครัวเรือน ทรัพย์สินสุทธิ จำนวนผู้พึ่งพิง อายุของหัวหน้าครัวเรือน ระดับการศึกษา อาชีพ ระดับราคาสินค้า จำนวนสาขาของสถาบันการเงิน เขตที่อยู่อาศัย การผ่อนคลายทางการเงิน อัตราเงินเฟ้อ อัตราดอกเบี้ยเงินฝาก และการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ส่วนพฤติ

กรรมการออมของภาครัฐกิจจากที่ได้ศึกษามาพบว่าจะขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ เช่น รายได้ประชาชาติ อัตราดอกเบี้ย การลงทุนโดยตรงของต่างประเทศ เงินกู้ยืมจากต่างประเทศ เงินลงทุนในหลักทรัพย์ จากต่างประเทศ ปริมาณสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University